

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผ้าทอรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ขอบเขตของโครงการวิจัย และวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาบริบททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์รูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา

1.2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา

1.3 เพื่อพัฒนารูปแบบและกระบวนการผลิตงานศิลปหัตถกรรมผ้าทอรอบลุ่มทะเลสาบสงขลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีคุณค่าความงามอีกทั้งยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ศิลปหัตถกรรมผ้าทอรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา

2. ขอบเขตของโครงการวิจัย

2.1 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

2.1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบงานศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

2.1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของรูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่ผ่านการพัฒนาแล้ว

2.2 ขอบเขตด้านประชากรศึกษา

2.2.1 ผู้ผลิต ได้แก่ กลุ่มอาชีพผลิตศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอเกาะขอม ตำบลเกาะขอม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และ ผ้าทอกระแสดินธุ์ บ้านคลองโหนด อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

2.2.2 ผู้บริโภค ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจและผู้ซื้อศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอผ้าทอเกาะยอ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และ ผ้าทอกระแสดินธุ์ บ้านคลองโหนด อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

2.3 ขอบเขตด้านสถานที่ศึกษา

ได้แก่ ที่ทำการกลุ่มอาชีพศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอเกาะยอ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และ ผ้าทอกระแสดินธุ์ บ้านคลองโหนด อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

2.4 ขอบเขตด้านจำนวนผลิตภัณฑ์

ได้แก่ จำนวนสร้างศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์กระจุรูปแบบใหม่ จำนวน 25 ชิ้น

3. วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีการวิจัยตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนการศึกษาลักษณะรูปแบบผลิตภัณฑ์และการผลิตงานศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

เครื่องมือที่นำมาใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างและการบันทึกภาพ โดยมุ่งประเด็นการสัมภาษณ์ดังนี้

3.1.1 ประวัติความเป็นมา

3.1.2 บริบททางสังคมที่ส่งผลถึงรูปแบบผลิตภัณฑ์

3.1.3 รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกจำหน่าย

3.2 ขั้นตอนการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์

การประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมาใหม่จำนวน 25 แบบ เครื่องมือที่นำมาใช้ ได้แก่ แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยพิจารณาแต่ละแบบเป็นรายด้านดังนี้

3.2.1 ด้านรูปแบบ

3.2.1.1 ความสวยงาม

3.2.1.2 การแสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

3.2.2 ด้านประโยชน์ใช้สอย

3.2.2.1 การใช้งานสะดวกสบาย

3.2.2.2 ความปลอดภัยในการใช้งาน

3.2.3 ด้านการตลาด

3.2.3.1 ผลิตภัณฑ์มีความแปลกใหม่

3.2.3.2 ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจ ดึงดูดใจ

3.3 การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนดำเนินงานดังต่อไปนี้

3.3.1 การเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม ประกอบการ จดบันทึก การถ่ายภาพ การสังเกต และการสัมภาษณ์

3.3.2 ศึกษาข้อมูลที่ได้จากกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม ประกอบการ จดบันทึก การถ่ายภาพ การสังเกต และการสัมภาษณ์ แล้วทำการวิเคราะห์ผล

3.3.3 นำข้อมูลที่ได้ จากแบบสอบถามทั้งหมดมาสรุปข้อมูลทางสถิติ เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

แปลผลจากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของการบรรยายตาม วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์

3.4.2 การประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการพัฒนาแล้ว ในการแปลผลใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง มีความพอใจมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง มีความพอใจมาก

2.50-3.49 หมายถึง มีความพอใจปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง มีความพอใจน้อย

1.50-1.49 หมายถึง มีความพอใจน้อยที่สุด

3.5 ขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การดำเนินงานพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา คณะผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ดังนี้

3.5.1 รวบรวมข้อมูล/ศึกษาข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆและ

3.5.2 ลงพื้นที่รวบรวม/ศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่ยังมีการผลิตและใช้สอยในปัจจุบัน

3.5.3 ลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มประชากรซึ่งเป็นผู้ผลิตงานศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

3.5.4 สรุปรูข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงเทคนิคและกรรมวิธีการผลิต รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอ และบริบทที่เกี่ยวข้อง

3.5.5 วิเคราะห์ผลการศึกษาและนำผลการวิเคราะห์มาพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

3.5.6 ทำการออกแบบพัฒนาศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ จำนวน 25 แบบ

3.5.7 ผลิตต้นแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ จำนวน 25 ชิ้น

4. สรุปผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 ประวัติความเป็นมาของผ้าทอรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา

ผ้าเป็นสิ่งที่สะท้อนภูมิปัญญาของกลุ่มชน มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน แสดงให้เห็นพลังของการต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรม ในรอบลุ่มทะเลสาบสงขลาที่มีชื่อเสียงมายาวนานได้แก่ ผ้าทอเกาะยอเกาะยอ และผ้าทอกระแสดินธุ์ ได้รับการยอมรับด้านคุณภาพและความงาม โดยเฉพาะผ้าทอยกดอกมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่โดดเด่น

4.1.1 ผ้าทอเกาะยอ

ผ้าทอเกาะยอในอดีตการทอผ้าใช้ที่บ้าน เรียกกี่มือ หรือ “หูก” มีการปลูกฝ้าย ปั่นด้าย ย้อมสี และทอเป็นผืนผ้า การทอผ้าในช่วงแรกเริ่มทอจากผ้าพื้น และผ้าลายตารางสลับสี การทอผ้าเพื่อใช้ในวิถีชีวิต เช่น แปลงรูปเป็นเครื่องนุ่งห่ม เช่น เสื้อคอกระเช้า ผ้าขาวม้า เป็นต้น นอกจากการทอผ้าเพื่อใช้สอยในครัวเรือนแล้ว ผ้าทอเกาะยอยังเป็นสินค้าที่จำหน่ายในท้องถิ่น และในต่างชุมชน และในต่างเมืองต่าง ๆ สร้างรายได้ให้ครัวเรือนและสร้างเศรษฐกิจที่เข้มแข็งให้กับชุมชน

สีที่ใช้ย้อมผ้าและย้อมเส้นด้ายในอดีต ใช้สีที่ได้จากวัตถุดิบจากธรรมชาติ มีวิธีการย้อมแบบพื้นบ้าน แบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ การย้อมร้อนและการย้อมแบบเย็น การย้อมร้อน โดยการนำส่วนต่าง ๆ ของพืช เช่น เปลือก ใบ ผล แก่น ราก เป็นต้น นำมาสับ แฉ่น้ำไว้ ๑ คืน แล้วนำไปต้มให้ได้น้ำสี กรองให้เหลือเฉพาะน้ำสี นำผ้าหรือด้ายลงแช่ในน้ำสีเพื่อย้อมให้ได้สีต่าง ๆ ตามชนิดของพืชที่ให้สีต่างกัน เช่น แก่นขนุนให้สีเหลืองซีดเหลืองไม้หลุมพวยให้สีน้ำตาลแก่ ลูกหว้าให้สีม่วง เป็นต้น วิธีการย้อมเย็น หรือการหมัก ได้แก่การย้อมคราม โดยการใช้ต้นครามแช่น้ำให้เปื่อย กรองกากต้นครามออก เติมน้ำแดง คนให้เข้ากันนำผ้าลงแช่หมักไว้ ได้สีคราม ถ้าต้องการให้สีเข้มควรย้อมซ้ำสีจะเข้มขึ้น นอกจากนั้น ยังมีการย้อมหมัก โดยนำผ้าฝ้ายลงหมักในโคลน ได้สีเทาและการหมักโคลนยังช่วยให้ผ้ามีความคงทนช่วยยืดอายุการใช้งาน การย้อมผ้าเป็นภูมิปัญญาในการสร้างสีสันบนเส้นด้ายหรือบนผืนผ้าให้ได้สีตามต้องการ ช่วยเพิ่มความสวยงาม ความพึงพอใจ และสุนทรียภาพแก่ผู้ใช้

นอกจากผ้าพื้นและผ้าลายตารางแล้ว ผ้าทอยกดอกเป็นผ้าที่มีความงามเป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอเกาะยอ ผ้ายกดอกจะใช้ในโอกาสพิเศษ เช่น ใช้แต่งกายร่วมงานประเพณีต่างๆ ลวดลายผ้าทอยกดอกที่ทอในอดีตและได้รับการสืบทอดมาจนปัจจุบัน เช่น ลายดอกพิกุล ลายราชวัติ ลายลูกแก้ว ลายดอกพริก ลานดอกพะยอม ลายดอกชุก ลายดอกพิกุล เป็นต้น

4.1.2 ผ้าทอกระแสดินธุ์

ผ้าทอกระแสดินธุ์ สืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าจากเกาะยอ มีการทอผ้าลวดลายดั้งเดิมและและพัฒนาด้านการออกแบบลวดลายให้เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มทอผ้ากระแสดินธุ์ ด้านรูปแบบการถ่ายทอดศิลปหัตถกรรม มีการถ่ายทอดองค์ความรู้เหมือนงานศิลปกรรมพื้นบ้านทั่ว ๆ ไป ที่มีการถ่ายทอด สืบทอด รูปแบบ กระบวนการ นอกระบบโรงเรียน หรือนอกระบบสถาบันการศึกษา ซึ่งจะถ่ายทอดกันภายในครอบครัว จากรุ่นพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ลุงน้าหลาน และผู้สนใจการทอผ้าในชุมชน วิธีการถ่ายทอดโดยการสังเกต ฝึกปฏิบัติ เพราะงานศิลปหัตถกรรมจะปฏิบัติกันภายในครอบครัว ทำในยามว่างจากการทำงาน หรือยึดเป็นอาชีพ งานศิลปหัตถกรรมจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตการถ่ายทอดจึงเกิดขึ้นในครัวเรือนเป็นหลัก และถือว่าเป็นจุดแข็งประการหนึ่งของงานประเภทนี้ เพราะผู้เรียนจะมีความผูกพันกับงานที่ผลิต ไม่ต้องเสียค่าเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการศึกษาเรียนรู้ ทำให้ผู้ผลิตมีทักษะ และมีความผูกพันกับการผลิตผลงานศิลปหัตถกรรม ในกรณีของผ้าทอกระแสดินธุ์ ก็เช่นเดียวกับ ศิลปหัตถกรรมอื่น ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ เรื่องการทอผ้า จากในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ ซึ่งประธานกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มทอผ้าบางคนที่ร่วมก่อตั้งกลุ่มทอผ้าได้เรียนรู้การทอผ้า และมีความตั้งใจจริงจึงจะสืบทอดและพัฒนาการทอผ้าให้มีคุณค่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสู่ลูกหลานต่อไป

กลุ่มผ้าทอกระแสดินธุ์มีผู้ที่สามารถทอผ้าได้ในระยะแรก 2 คน คือ คุณอุไร ทิพย์วาริ คุณวาสนา ดวงภักดี ต่อมาผู้สนใจเรียนรู้และเพิ่มจำนวนสมาชิกในกลุ่มขึ้น

การถ่ายทอดความรู้ โดยคุณวาสนา และคุณอุไร ทิพย์วาริเป็นผู้สอนเป็นหลัก ต่อมาเมื่อมีผู้ทอผ้าได้ดี มีคุณภาพก็ช่วยสอนให้รุ่นต่อ ๆ ไป คุณอุไร ทิพย์วาริ ได้กล่าวถึงการถ่ายทอดความรู้ว่าการถ่ายทอดความรู้ ผู้สอนต้องใจจัดวิद्याและความอดทนเนื่องจากผู้เรียน มีความรู้ ความสามารถ และพื้นฐานที่ต่างกัน มีความสามารถในการจดจำ เรียนรู้แตกต่างกัน ผู้สอนต้องรู้จักลักษณะนิสัยของผู้เรียนแต่ละคน วิธีการถ่ายทอดความรู้จะบอกขั้นตอนโดยละเอียด และบอกความยากง่าย ความอดทนที่ต้องมี ถ้าผู้สนใจรับรู้ข้อมูลแล้วหากตั้งใจจะมาเรียนก็รับมาเรียนต่อไป แต่จะไม่ใช้วิธีเชิญชวน โดยรับผู้เรียนตามความสนใจ

ขั้นตอนในการเรียนรู้วิธีการทอผ้า เริ่มแรกจะเรียนรู้กระบวนการทั้งหมด พร้อมทั้งวัสดุอุปกรณ์ การทอผ้าพื้น ผ้าทอ ต้องทอให้เนื้อผ้าเรียบ การทอต้องสม่ำเสมอ ดังนั้น การทอผ้าพื้นมีข้อควรคำนึงถึงคือ การกรอผ้าเข้าหลอด ต้องมีความแน่นเสมอกัน การทอผ้าจึงจะออกมาคุณภาพดี มีเนื้อสม่ำเสมอ ขณะทอกระสวยก็จะไม่กระโดด ซึ่งทำให้ผ้าขาดด้วย

ผลการถ่ายความรู้ทำให้มีผู้ที่สามารถทอผ้าได้ในกลุ่ม จำนวน 18 คน สามารถสร้างงานสร้างอาชีพให้ชุมชน กระบวนการเรียนรู้เป็นการถ่ายทอดกันในชุมชน โดยผู้เรียนจะเรียนโดยตรงจากผู้สอน การฝึกทอที่กลุ่มไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ผลผลิตจากการทอกลุ่มจัดจำหน่าย การถ่ายทอดภูมิปัญญาในการทอผ้าดังกล่าว ถือว่าเป็นการอนุรักษ์ ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้อยู่คู่กับท้องถิ่น สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างความสุขให้ทุกคนในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้ากระแสสินธุ์ ประกอบด้วย ผ้าทอยกดอก ผ้าผ้าขาวม้า ผ้าโสร่งหรือผ้าถุงชาย ผ้าลองลงหรือผ้าถุงหญิง ผ้าเช็ดหน้า และ กระเป๋ารูปแบบต่าง ๆ

4.2 บริบททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์รูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา

ศิลปหัตถกรรมผ้าทอเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดจากบรรพบุรุษผู้ถูกหลานสืบเนื่องมาอย่างน้อย 3 ชั่วอายุคน ในอดีตซึ่งเป็นสังคมวัฒนธรรม การทอผ้าผลิตเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ เพื่อใช้ในชีวิตรประจำวันเป็นหลัก รวมทั้งใช้ในประเพณีต่างๆ ส่วนที่เหลือใช้ไปจำหน่ายในตลาดและแหล่งชุมชนต่างๆ ผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมในอดีตมีรูปแบบที่เรียบง่าย กระบวนการทอไม่ซับซ้อน เช่น ผ้าพื้น ผ้าลายตารางสลับสี เป็นต้น การใช้สอยในชีวิต เช่น ผ้ากราบพระ ผ้าเช็ดปาก ผ้าห่อของ ผ้าถุง ผ้าขาวม้า เสื้อ เป็นต้น ในปัจจุบันผ้าทอเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นหลัก ส่งผลถึงการสร้างสรรค์รูปแบบของศิลปหัตถกรรมผ้าทอเพื่อตอบสนองการใช้ประโยชน์ในวิถีชีวิตสมัยใหม่ มีการผลิตผลิตภัณฑ์รูปแบบที่หลากหลาย รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในปัจจุบัน เช่น กระเป๋าใส่เศษเหรียญ กระเป๋าถือ กระเป๋าสะพาย ซองใส่กระดาษทิชชู เสื้อสูท ผ้าคลุมไหล่ เนคไท เข็มกลัด หมอน เป็นต้น

4.3 วิเคราะห์กระบวนการพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา

การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ โครงการวิจัยนี้ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความงาม และตอบสนองการใช้ประโยชน์ในวิถีชีวิตสมัยใหม่ การออกแบบใช้หลักการออกแบบสัมพัทธ์ (Relative Design) หมายถึง การพัฒนาสานต่อจากสิ่งที่เคยมีอยู่เดิม แล้วพัฒนาให้ดีขึ้นเป็นลำดับสวยงามขึ้น นำไปใช้ขึ้น วัสดุที่ใช้คือ ผ้าทอเกาะยอ และผ้าทอกระแสสินธุ์ ทั้ง ผ้าพื้น ผ้าลายตาหมากรุก ผ้าทอยกดอกลายต่างๆ ใช้วิธีผลิตโดยการเย็บเป็นหลัก ผสมผสานกับการปัก “ลายไก่” ซึ่งประยุกต์รูปแบบไปจากเครื่องปั้นดินเผาสทิงหม้อ เป็นการบูรณาการภูมิปัญญา ด้านศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่น เพื่อสร้างเอกลักษณ์เฉพาะของงานวิจัยชุดนี้

4.4 การพัฒนารูปแบบและกระบวนการผลิตงานศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา

การพัฒนารูปแบบและกระบวนการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีคุณค่าความงามและยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

ผลการประเมินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 25 ชิ้น พบว่ากลุ่มผู้ประเมินทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นด้านรูปแบบอยู่ในระดับปานกลาง ด้านประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมาก และด้านการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง ทำให้สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ผ้าทอโดยรวมอยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมจากผ้าทอเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวันเป็นหลัก เมื่อสังคมพัฒนาเป็นสังคมสมัยใหม่ การผลิตผ้าทอเพื่อจำหน่ายเชิงธุรกิจใจในครัวเรือ มีรูปแบบเพิ่มขึ้น เช่น เครื่องแต่งกาย กระเป๋า รูปแบบต่างๆ สมุด แฟ้มใส่เอกสาร เป็นต้น การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความงาม และตอบสนองการใช้ประโยชน์ในวิถีชีวิตสมัยใหม่ การออกแบบใช้หลักการ ออกแบบสัมพันธ์ (Relative Design) หมายถึง การพัฒนาสานต่อจากสิ่งที่เคยมีอยู่เดิม แล้วพัฒนาให้ดีขึ้นเป็นลำดับสวยงามขึ้น นำใช้ขึ้นเป็นไปตามวัสดุและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป เอื้อให้มนุษย์สานต่อประเพณีกรรมนั้น มีการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้วัสดุที่ผสมผสานกับหัตถกรรมผ้าทอ และนำรูปแบบไป มาเป็นลวดลายปักที่ประกอบในผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น เป็นการสร้างเอกลักษณ์ของผลงานวิจัยชุดนี้ และควรนำการผสมผสานการใช้วัสดุจากศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่น เช่น ดินเผา กะลามะพร้าว ให้มากขึ้น อีกทั้งกระบวนการผลิตควรคำนึงถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม อีกทั้งจากผลการประเมินความพึงพอใจการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำนวน 25 ชิ้น ผู้ประเมินมีความคิดเห็นด้านรูปแบบและด้านการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง ควรให้ความสำคัญและพัฒนาทั้งสองด้านนี้ในอนาคต ด้านประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมากแสดงว่าแสดงว่าผลิตภัณฑ์ในงานวิจัยนี้โดดเด่นด้านประโยชน์ใช้สอย และสรุปผลการประเมินความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ผ้าทอโดยรวมอยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยในครั้งนี้ให้ความรู้ในพัฒนารูปแบบศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ เพื่อเป็นต้นแบบ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ หรือพัฒนาตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้ผลิต ในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอ สามารถนำกระบวนการคิดไปประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นๆ ได้เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดและเพื่อเป็นช่องทางในการประกอบอาชีพต่อไป อีกทั้งยังนำไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ เช่น วิชาศิลปะที่บ้าน วิชาศิลปหัตถกรรมประยุกต์ เป็นต้น

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ด้านวัตถุดิบ ควรศึกษาการใช้ผ้าสีตามธรรมชาติให้มากขึ้น หรือศึกษาวิจัยการใช้สีจากวัสดุธรรมชาติในการย้อมเส้นด้าย จะช่วยลดปริมาณการใช้สีสังเคราะห์และลดสารเคมีในน้ำทิ้งจากกระบวนการย้อมสี เป็นการช่วยลดผลเสียที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม

6.2.2 ด้านวัสดุในการผลิต ควรศึกษาวิจัยเพื่อผสมผสานการผ้าทอกับวัสดุในท้องถิ่นในการผลิตผลิตภัณฑ์ เช่น ใช้กระจูด กะลามะพร้าว ดินเผา เป็นต้น เป็นการบูรณาการภูมิปัญญาด้านศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่น และช่วยส่งเสริมศิลปหัตถกรรมในรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา

6.2.3 ด้านวัสดุเหลือใช้ เช่น เศษผ้าที่ตัดทิ้ง ควรศึกษาวิจัยพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้วัสดุให้คุ้มค่า

6.2.4 ด้านเอกลักษณ์ ควรศึกษาวิจัยการผลิตศิลปหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ผ้าทอ เพื่อสร้างเอกลักษณ์เฉพาะด้านรูปแบบของผู้ผลิตแต่ละกลุ่ม เพื่อดึงดูดใจลูกค้า และเพิ่มรูปแบบผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น เพิ่มโอกาสในการขาย อีกทั้งช่วยเพิ่มคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กิตติ พิมเสน (2550). “การผลิตผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติของชาวบ้านคีรีวง”. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

จินตนา หนูณะ. จาก www.skloniine.com/demo.html. ตุลาคม 2549.

จิราพรณ์ เจริญเดช. (2545). “สีธรรมชาติ : เมื่อภูมิปัญญาคืนสู่โลกแห่งความเป็นจริง,” ใน ผ้าไทย. (หน้า ๒๗). กรุงเทพฯ : บริษัท โอเอส พรินติ้ง เฮาส์ จำกัด.

จิราภรณ์ อรรถนะนาค. (2536). “การศึกษาผ้าจากแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย” ผ้าเอเชีย : มรดก
ร่วมทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ทบวงมหาวิทยาลัย. (2541). ลวดลายบนพื้นผ้าสืบสานภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท พรินต์
โพร จำกัด.

ปราณี เดชวิทยาพร. (2548) ผ้าไทยกับวิถีชีวิตของคนไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทเอสเอ็ม เอ ธุรกิจ
และการพิมพ์.

มณฑา จันทร์เกตุเลียด. (2541). วิทยาศาสตร์สิ่งทอเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ หอรัตนชัยการ
พิมพ์.

พรชัย สุจิต และคณะ. (2543). สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. พ.ศ. 2529. สถาบันทักษิณคดีศึกษา.

เพ็ญศรี ตู่ก. (2536). วัฒนธรรมพื้นบ้าน : ศิลปกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2537). ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : ปานยา, 2537.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2545). “มิติใหม่ : ลักษณะเฉพาะในการสร้างสรรค์ศิลปะของไทย”.

กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยศิลปะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สถาพร ศรีสังข์. (2547). ผ้าทอภาคใต้. ความงามและเชิงช่างของชาวใต้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

บริษัทตลาดาพับลิเคชั่นจำกัด.

สถาพร ศรีสังข์. (2545). กฎหมายชาวใต้. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา.

อุบลศรี อรรถพันธ์ และคณะ. (2540). ศึกษาระยะสังเขปวัตถุของจริงประเภทผ้าทอภาคใต้.

สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บุคลากร

บุคลากรกรม

กรีม ลินธรัตน์ (ผู้ให้สัมภาษณ์). วิเชษฐ์ จันทร์คงหอม (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านเลขที่ 53 หมู่ที่ 5 ตำบล
เกาะขือ อำเภอมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2549.

จกกลนี สุวรรณพรรค (ผู้ให้สัมภาษณ์). วิเชษฐ์ จันทร์คงหอม (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 5
ตำบลเกาะขือ อำเภอมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2549.

มณี รุ่งเรือง (ผู้ให้สัมภาษณ์). วิเชษฐ์ จันทร์คงหอม (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านเลขที่ 62/2 บ้านคลองโหนด
หมู่ที่ 3 ตำบลกระแสดินธุ์ อำเภอกะแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา. เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ.
2549.

อุไร ทิพย์วาริ (ผู้ให้สัมภาษณ์). วิเชษฐ์ จันทร์คงหอม (ผู้สัมภาษณ์).

ที่บ้านเลขที่ 62/2 บ้านคลองโหนด หมู่ที่ 3 ตำบลกระแสดินธุ์ อำเภอกะแสดินธุ์ จังหวัด
สงขลา. เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2549.

ภาคผนวก